

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV – 1010 ♦ tālr. (+371)7220151 ♦ fakss (+371)7338024

Rīgā

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem
līguma noteikumiem

2006.gada 26.janvārī

Nr.5 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – *PTAC*), ievērojot *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturrtās daļas 6.punkta noteikumus, uzsāka SIA „Nelss Līzings” patērētājiem piedāvāto kreditēšanas līgumu projektu izvērtēšanu. *PTAC* amatpersonas 2005.gada 17.oktobrī veica pārbaudi SIA „Nelss” veikalā Brīvības ielā 200, Rīgā, kur tika sastādīts patērētāju kreditēšanas līgums Nr.NLBRFT-131213-66613-50. Sakarā ar *PTAC* konstatētajiem Ministru kabineta 1999.gada 13.jūlija noteikumu Nr.257 *Noteikumu par patērētāja kreditēšanas līgumu* (turpmāk – *Noteikumi*) pārkāpumiem 2005.gada 20.decembrī tika pieņemts lēmums administratīvā pārkāpuma lietā Nr.EO3 – RIG – 712, ar kuru SIA „Nelss Līzings” tika piemērots administratīvais naudas sods Ls 500 apmērā, kurš tika apstrīdēts uz atstāts negrozīts ar *PTAC* 2006.gada 6.janvāra lēmumu Nr.3-apk.

PTAC 2005.gada 1.decembra vēstulē Nr.1/06 – 7656 pieprasīja un 2005.gada 5.decembrī saņēma SIA „Nelss Līzings” paskaidrojumu par SIA „Nelss Līzings” patērētājiem piedāvāto līgumu projektu atbilstību *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* un *Noteikumu* prasībām. Sniegtajā paskaidrojumā SIA „Nelss Līzings” norāda, ka ir izmainījusi patērētājiem piedāvātos līgumu projektus un līdz ar to uzskata par nelietderīgu 2005.gada 17.oktobra pārbaudē saņemto līgumu projektu izvērtēšanu, savukārt jaunus līgumu projektus SIA „Nelss Līzings” pievienojis atbildes vēstules pielikumā. 2005.gada 12.decembra paskaidrojumā SIA „Nelss Līzings” norāda, ka jaunajā patērētājiem piedāvātajā kreditēšanas līgumā 9.1.punktā neatbilstība *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem ir novērsta, jo jaunajā kreditēšanas līgumā strīda izskatīšana paredzēta pēc prasītāja izvēles – vai nu vēršoties šķīrējtiesā, vai

arī vispārējās jurisdikcijas tiesā. Attiecībā uz procentu likmes aprēķināšanu un norādīšanu atbilstoši *Noteikumu* prasībām SIA „Nelss Līzings” norāda, ka jaunajā patērētāju kreditēšanas līgumā gada procentu likme tiek norādīta.

Ņemot vērā, ka *PTAC* ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punkta noteikumiem noteiktajās funkcijās ietilpst ar patērētājiem slēgto līgumu un līgumu projektu uzraudzība un saskaņā ar *Noteikumu* 21.punktu šo noteikumu uzraudzība nodota *PTAC* kontrolē, tad *PTAC* ir tiesīgs izvērtēt SIA „Nelss Līzings” patērētājiem piedāvāto līgumu projektu atbilstību gan *PTAL*, gan arī *Noteikumu* prasībām, kā arī atbilstoši *PTAL* 25.panta astotās daļas 1.punkta noteikumiem pieprasīt novērst patērētāju tiesību pārkāpumus.

PTAL 6.panta pirmajā daļā noteikts, ka ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Savukārt *PTAL* 3.panta 2.punkts paredz to, ka patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi.

Attiecībā uz gada procentu likmes norādīšanu *PTAC* norāda, ka gada procentu likme patērētāja kreditēšanas līgumā norādāma, lai patērētājs pilnībā varētu pārliecināties par konkrētā piedāvājuma izdevīgumu būtu jānorāda patērētājam vieglāk uztveramā veidā, piemēram, to norādot konkrētā līguma ievada noteikumos.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ka ar patērētājiem noslēgtajos līgumos varētu būtu netaisnīgi noteikumi un tādā veidā SIA „Nelss Līzings” būtu pieļāvusi patērētāju tiesību pārkāpumus, kā rezultātā patērētājam varētu rasties negatīvas sekas, *PTAC* uzskata, ka ir lietderīgi izvērtēt gan 2005.gada 18.oktobra pārbaudē saņemtā *Līguma* noteikumus, gan arī jaunā SIA „Nelss Līzings” patērētājiem piedāvātā līguma projekta noteikumus, kuru *PTAC* ir nosūtījis SIA „Nelss Līzings”.

PTAC norāda, ka SIA „Nelss Līzings” patērētājiem piedāvātie līgumu projekti ir uzskatāmi par tipveida līgumiem, kas ir sastādīti jau iepriekš. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus.*” *PTAL* 6.panta sestā daļa paredz, ka „*ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.*” Savukārt *PTAL* 6.panta septītajās daļas noteikumi paredz, ka, ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka konkrētie līguma noteikumi ir apspriesti, tad tam ir šis apspriešanas fakts jāpierāda. Tādējādi standartnoteikumi (tipveida līgumu noteikumi) vienmēr uzskatāmi par neapspriestiem, un standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskās iespējas izvairīties no *PTAL* (un tā noteikumos ietvertās

direktīvas 93/13/EEK Par netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz direktīvas piemērošanu (skat. Zadraks G. Netaisnīgu noteikumu direktīvas reforma. Likums un Tiesības, 2005.,4). Tādējādi uz SIA „Nelss Līzings” ar patērētājiem noslēgtajiem līgumiem ir attiecināmi *PTAL* 5. un 6.panta noteikumi.

Attiecībā uz SIA „Nelss Līzings” *Līguma* 9.1.punkta noteikumiem, kas paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, *PTAC* norāda, ka šāds līguma noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums, jo paredz iespēju strīdu izskatīšanai šķīrējtiesā un līdz ar to patērētājam tiek izslēgtas tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesās. Līdz ar to un, ņemot vērā iepriekš konstatēto par konkrētā *Līguma* noteikumu apspriešanu, *Līguma* 9.1.punkta noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu ir netaisnīgs līguma noteikums. Ietverot šādu līguma noteikumu patērētājiem piedāvātajos un ar patērētājiem noslēgtajos līgumos SIA „Nelss Līzings” saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu pieļāvis patērētāju tiesību pārkāpumu.

PTAC iesniegtajā SIA „Nelss Līzings” pārstrādātajā līgumā projekta 6.6.punktā noteikts, ka *Strīdi un domstarpības starp Pusēm tiek risinātas pārrunu ceļā. Ja pārrunu ceļā domstarpības nav iespējams atrisināt, jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, tiks izšķirts pēc prasītāja izvēles – Starptautiskajā šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar šķīrējtiesas reglamentu, viena šķīrējtiesneša sastāvā, kuru izvēlas prasītājs vai vispārējās jurisdikcijas tiesā, pēc piekritības. PTAC* norāda, ka, lai arī šajā gadījumā ir formāli novērsta neatbilstība *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem, tomēr *PTAL* 6.pantā noteikto netaisnīgo līguma noteikumu uzskaitījums nav pilnīgs, jo par netaisnīgiem līguma noteikumiem var tikt atzīti arī līguma noteikumi, kas nav tieši uzskaitīti *PTAL* 6.panta trešajā daļā. Tomēr arī konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas pirmās klauzulas sekām: prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā. Šādu viedokli apstiprina arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „*patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs.....strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē”*.. Tādējādi šāds līguma noteikums nostāda patērētāju savai tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punkta noteikumiem (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem, 5.panta otrās daļas 5.punkta, 6.panta pirmās daļas, trešās daļas 1.punkta, 7.punkta, 25.panta ceturtais daļas 6.punkta, astotās daļas 1.punkta noteikumiem *PTAC SIA „Nelss Līzings”* mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža uzdod:

1) pārtraukt pildīt ar visiem patērētājiem noslēgto līgumu 9.1.punkta noteikumus, kuros ietverta šķīrējtiesas klauzula, kā arī grozīt līgumu 6.6.punktā ietvertos noteikumus par šķīrējtiesas klauzulu patērētājiem piedāvātajos līguma projektos;

2) atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem sniegt informāciju par administratīvā akta izpildi līdz 2006.gada 6.martam.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu *PTAC*.

Direktore

B.Vītoliņa

(...)